

Het blijft altijd een aanbodgestuurde markt

Geen volumegroei natte veevoeders

Ondanks de opkomst van de circulaire economie groeit het volume natte veevoeders in de varkenshouderij niet. Het blijft vooral bij een rekensom en de markt is er eigenlijk veel te aanbodgestuurd voor.

In 2010 werd een record hoeveelheid natte veevoerders afgezet richting varkenshouderij. Sindsdien blijft de stroom natte veevoerders, ook wel bijproducten of co-producten genoemd, gelijk: 3 miljoen ton naar de varkenshouderij. De jaarlijkse variatie komt grotendeels door de melkveehouderij. In 2016 groeide het afzetvolume naar de melkveehouderij naar 2,65 miljoen ton. Maar de schommelingen zijn ook in deze sector gering. De laatste grote verandering komt door de intrede van de biobrandstoffen en de EU die de bijmengenplicht invoerde. Toen kwam een stroom tarwegistconcentraat op gang door de bio-ethanolproductie. Op het hoogtepunt reikte het volume tarwegistconcentraat – voor 65 procent afgezet in de varkenshouderij – naar 800.000 ton jaarlijks.

Minder tarwegistconcentraat en wei

Nu de EU de productie van biobrandstoffen vanwege de concurrentie met voedselproductie niet verder opvoert door subsidiëring, daalt het volume tarwegistconcentraat licht; een trend die we al enkele jaren zien. Naast EU-beleid speelt ook de benutting van de tarwe voor humane voeding een rol in het afzetvolume tarwegistconcentraat en tarwezetmeel. Hoe hoger het eiwitgehalte van de tarwe, hoe minder tarwezetmeel er vrijkomt. Dat was vorig jaar het geval en ook dit jaar is de

kwaliteit en de opbrengst van het graan in West-Europa bovengemiddeld. Ook de hoeveelheid wei die de varkenshouderij afneemt, daalt geleidelijk. Niet omdat minder kaas wordt gemaakt – al staat de kaasproductie dit jaar door inkrimping van de melkveestapel onder druk – maar omdat wei steeds meer voor zuivelproducten wordt gebruikt zoals vulstof voor medicijnen (ingrediënten), babyvoeding, (sport)dranken en poeders voor fitness en bodybuilding. Bovendien wordt hard gewerkt aan het vergroten van de markt van melkpoederproducten voor biggen- en kalvervoeding. Ook daarvoor wordt kaaswei gebruikt.

Meer aardappels en suikerbieten

Tegenover de afnemende stroom tarwegistconcentraat en kaaswei staat de groei van de reststromen uit de aardappelverwerking. Niet omdat de consumptie van aardappels zo onstuimig groeit. Integendeel: in West-Europa staat de consumptie van aardappels – net als die van vlees en zuivel – onder druk. Koolhydraatrijke voeding heeft een negatief imago. Maar de fritesindustrie groeit fors. De grootste fritesfabrikant ter wereld, McCain, heeft in het Belgische Henegouwen sinds de aankoop van een fabriek enkele jaren geleden al 100 miljoen euro geïnvesteerd in het opvoeren van de fritesproductie en andere van aardappels afgeleide producten. Ook fritesfabrikanten

als Lamb Weston en Aviko investeren. Maar de grootste hoeveelheid aardappelbijproducten komt van zetmeelfabrikant Avebe. Stond de toekomst van dit concern nog niet zo heel lang geleden ter discussie toen de hectarepremies voor zetmeelaardappelen werden afgebouwd, nog geen tien jaar later bloeit de fabrieksaardappelindustrie als nooit tevoren. Dit komt door de opkomst van bioplastics en andere producten die gemaakt worden van zetmeelaardappelen. En deze maand blijkt uit nieuw onderzoek dat de zetmeelaardappel perspectief biedt voor productie van biobrandstof. Aardappelverwerking bij een onderneming als Avebe levert aardappelstoomschillen (volumegroei in 2016) en aardappelpersvezels op. De persvezels worden voor 90 procent aan melkveebedrijven geleverd.

Nat mengvoer

Perspulp, afkomstig van de bietsuikerindustrie, gaat voor 100 procent naar de melkveehouderij. Dit product is in 2016 het snelst gegroeid in volume door de afschaffing van de suikerquotering die de EU decennialang hanteerde. Net als in de melkveehouderij anticipeerde de industrie op de afschaffing van de quotering door te investeren in verwerkingscapaciteit. Maar perspulp is ongeschikt als onderdeel van brijvoer in de varkenshouderij omdat de pulp sterk vochtabsorberend is. Indirect is de pro- ▶

Niet teveel verschillende natte veevoerders

Onafhankelijk nutritionist Mary-Ann Bongarts uit Eindhoven raadt aan niet alleen maar het goedkoopste product in te rekenen. Dan bestaat de kans dat er te vaak gewisseld wordt van product. En dat kan dan weer ten koste gaan van de opname en de benutting met als resultaat dat goedkoop duurkoop is geworden. Gebruik sowieso niet teveel verschillende natte veevoerders. „Hoe meer verschillende natte veevoerders, hoe groter de variatie in samenstelling van het brijvoer”, waarschuwt Bongarts.

Tot wel 10 cent voordeel

Volgens commercieel directeur Marcel Lipsch van Bonda is het rekensommetje niet zo moeilijk. Lipsch zegt daarover: „Met nat mengvoer kan de kostprijs van varkensvlees tot 10 cent per kilo dalen. Nederland heeft daarmee een ijzersterke troef in handen met een bijzonder sterk ontwikkeld logistiek netwerk en een zeer koopkrachtige omvangrijke consumentenmarkt op korte afstand. Juist in West-Europa zit er veel muziek in de afzet van natte veevoerders.”

ductie van perspulp voor de varkenshouderij toch belangrijk. Want het is de basis voor dochteronderneming Duynie, een van de drie grootste ondernemingen in Nederland die natte veevoerders verhandelen. Net als bij concurrent Bonda vormt het een belangrijk deel van het volume dat Duynie levert aan de varkenshouderij. Nat mengvoer is een mengsel van natte bijproducten, aangelengd tot een geheel met een constante samenstelling dat jaarrond geleverd kan worden. Deze bedrijven onderscheiden zich van de concurrentie door mengsels aan te bieden van een constante kwaliteit. Bovendien voegen ze desgewenst een premix van mineralen en vitaminen toe. Ook dochteronderneming DML van Forfarmers timmert hiermee aan de weg. Dit alles in contrast met de losse enkelvoudige natte veevoerders die door een veel groter aantal bedrijven verhandeld worden. De beschikbaarheid van veel bijproducten is bovendien seizoensgebonden. Bietenpulp en aardappelbijproducten komen beschikbaar in het najaar en het volume bijproducten van de graanindustrie piekt vaak in de zomer vanwege de veel grotere bierconsumptie in dit jaargetijde. Is de aardappelooft net op gang, dan wordt er dun geschild en is de voederwaarde en het drogestofgehalte van aardappelstoomschillen afwijkend van de samenstelling in de winter.

Voetafdruk en gentechnologie

Het Overleg Platform Natte Veevoerders benadrukt de onmisbare plaats die de natte veevoerders hebben verworven in de voedselketen. De productie van natte veevoerders kent een lage CO₂-uitstoot in vergelijking tot die van mengvoeder waarbij veel meer energie nodig is. Hoewel het vervoer van water ook niet energieneutraal is. Commercieel directeur Marcel Lipsch van Bonda Den Bosch stelt dat de CO₂-uitstoot vergeleken met mengvoer tot een factor dertig kleiner is. Dat betwijfelen Wageningse veevoedingwetenschappers, maar feit is dat de milieubelasting aanzienlijk kleiner is. Desondanks heeft dit gegeven nog niet geleid tot een duidelijke volumegroei. Dat komt door het al jaren stabiele aantal brijvoerinstallaties. En ook door

het ontbreken van een financiële prikkel. Net als in de melkveehouderij kan dat veranderen als er betaald gaat worden voor vleesproductie met een lagere CO₂-uitstoot. Binnen zuivelcoöperatie Frieslandcampina wordt gesproken over (extra) beloning voor verlagen van CO₂-uitstoot. Op korte termijn heeft de opkomst van gentechnische zuivel en vlees misschien nog wel meer effect op de vraag naar bijproducten. Bij Frieslandcampina loopt een pilot waarbij tweehonderd melkveehouders één eurocent extra krijgen als ze melk leveren die geproduceerd is met gentechnisch mengvoer. Bij een hoog aandeel gras is het kostprijshogende effect van gentechnische melkproductie relatief klein. In de varkenshouderij verhoogt gentechnisch veevoer de kostprijs waarschijnlijk aanzienlijk. Kans én bedreiging. Zeker voor de leveranciers van natte veevoerders.

Weer extra CCM

Hoe voordelig, maatschappelijk gewenst en milieuvriendelijk de benutting van natte veevoerders ook wordt, het blijft altijd een aanbodgestuurde markt. Bovendien is het aanbod altijd een balans tussen de vraag naar humaan voedsel, veevoer en groene energie. De strijd tussen food, feed en fuel is inmiddels een begrip geworden. „Vooral een kwestie van rekenen”, zegt co-productenspecialist Herman Borkent van Agruniekrijnvallei. Deze veevoeronderneming onderscheidt zich al jaren met een aanzienlijke stroom CCM, mais met een drogestofgehalte van 60-70 procent. De laatste jaren nam het volume dat de coöperatie van telers in Nederland verwerkte telkens af vanwege het dalende maïsareaal door de derogatiewetgeving die een minimum van 80 procent grasland op melkveebedrijven voorschrijft. Dit jaar is de kans groot dat het volume CCM door de overvloedige maïssoort weer groeit. Investerings die nodig zijn voor financiering, opslag en verwerking blijven echter in het nadeel spreken van CCM ten opzichte van natte veevoerders. ■

 Reageren?
redactie@pigbusiness.nl

Reststromen van groot belang

Bij zijn inauguratie als hoogleraar Diervoeding aan de Wageningen Universiteit (WUR) onderstreepte Walter Gerrits (foto) het belang van de reststromen in de levensmiddelenindustrie voor de veehouderij. Hoe meer er wordt hergebruikt en hoe minder er wordt verspild, hoe beter het is voor het milieu en hoe minder competitie tussen gewassen voor humane consumptie en veevoer. Over de verhouding tussen de CO₂-uitstoot van een kilo mengvoer en een kilo bijproducten zijn de meningen verdeeld, ook in het Wageningse. Maar zeker is wel dat elke kilo bijproducten in de plaats van mengvoer zorgt voor aanzienlijke reductie van de CO₂-uitstoot, en de benutting van landbouwgrond ten gunste van de humane consumptie vergroot.

Verspillingsfabriek

Gerrits is van mening dat de regels voor het gebruik van voedselresten en diermeel moeten worden heroverwogen. Natuurlijk bewijzen voedselresten hun waarde, ook als ze worden gebruikt voor de biogasproductie, maar de milieubelasting wordt kleiner als het een herbestemming vindt in veevoer. Hetzelfde geldt voor slachtafval dat nu voor het grootste deel in de biovergister gaat en verbrandt wordt. Hij noemt De Verspillingsfabriek in het Brabantse Veghel als voorbeeld, waar voedsel waarvan de houdbaarheidsdatum is overschreden wordt bewerkt en omgevormd tot producten die weer geschikt zijn voor humane consumptie. Hier zijn mogelijkheden voor humane voeding gecreëerd, die bij diervoederproductie niet mogelijk zijn. Dit vergt overigens de nodige zorgvuldigheid.

Genomics wetenschap

Gerrits benadrukt dat ook de benutting van de huidige reststromen voor de veehouderij nog beter kan, hoewel er al veel kennis beschikbaar is over voederwaardering en samenstelling. Tijdens zijn inauguratie onderstreepte hij het belang van wetenschappelijk onderzoek naar de interactie tussen de verschillende voedingsstoffen in bijproducten en de mogelijkheden van precisievoeding van varkens. Door individueel in plaats van per koppel te voeren, kan de voerefficiëntie verder stijgen en de belasting op het milieu afnemen. Ook is er winst te behalen door de voeding met 'genomics wetenschap' beter af te stemmen op de behoefte van individuele dieren.